

Theater Na de Dam
Atelier

DE TWEELING HAROLD EN PAUL

Thema's: Concentratiekamp, Deportatie, Holocaust, Jodenvervolging, NSB, Soldaten

Locatie: Amsterdam, Nederland

Door: Femke Heskes

Dit verhaal gaat over Harold en Paul Duizend. Hun namen zijn te vinden in het Namenmonument op de Weesperstraat in Amsterdam. Hebben we eigenlijk altijd plaatjes in boeken, monumenten of een nationale herdenking nodig om belangrijke dingen, zoals de Tweede Wereldoorlog en de mensen die daarbij omkwamen, te herinneren? Passen die dingen niet gewoon in ons hoofd? Waarom vergeten we steeds?

PERSONAGES ACTEUR 1
 ACTEUR 2
 ACTEUR 3
 ACTEUR 4

De acteurs vertellen samen het verhaal aan het publiek

ACTEUR 1 Nu ben ik aan de beurt
 In mijn stuk van de voorstelling gaan er twee laatjes open
 Twee laatjes met hetzelfde verhaal
 Het verhaal van de tweeling Duizend
 Harold en Paul
 Beide geboren op 24 februari 1931
 Zij waren dus negen jaar oud toen de oorlog uitbrak
 Er hebben verschillende razzia's in hun buurt plaatsgevonden,
 waar hun ouders en de jongens aan wisten te ontkomen
 Maar zondag 20 juni 1943, toen ze twaalf jaar waren,
 werd vroeg in de ochtend Amsterdam-Zuid
 en de Transvaalbuurt in Amsterdam-Oost compleet afgesloten
 Het was een razzia die in het geheim was voorbereid
 en een onaangename verrassing voor hen die werden opgehaald
 De Duitsers gingen samen met de Amsterdamse politie

de huizen binnen om de Joden naar de verzamelplaatsen te brengen
Vijfduizendvijfhonderdtweeënveertig Joden werden opgepakt
Met luidsprekerwagens werden ze als een kudde schapen naar de verzamelpunten gedreven

ACTEUR 1 loopt een stukje naar voren

ACTEUR 1 We zijn op het Olympiaplein
Het is vroeg en de zon is al op
Harold zit in een zwarte tram met het nummer vierentwintig voorop
In de tram zijn veel mensen op elkaar gepropt en ruikt het naar zweet
Op de achtergrond hoor je geschreeuw
Ze roepen iets onverstaanbaars, iets in het Duits
Paul zit op Harold's schoot omdat er anders geen plek is
De jongens kijken verward om zich heen
Moeder en vader zitten naast de jongens
De Jodensterren zijn bij iedereen in de tram duidelijk zichtbaar

ACTEUR 2 en 3 spelen Harold en Paul

ACTEUR 2 Wat gebeurt er?
Waarom moet jij eigenlijk op mijn schoot zitten?
Paul, ga eens van mijn schoot af!

ACTEUR 3 Wie zijn deze mensen?
Ze hebben allemaal zo'n ster net als wij
Waar gaan we eigenlijk naar toe?

ACTEUR 2 Mama, waar gaan we naartoe?

ACTEUR 3 Hoezo, weet je dat niet?

ACTEUR 2 ziet verderop iemand, buiten de tram, en begint te zwaaien

ACTEUR 2 Hé!
Kijk Paul!
Daar is Eddie!

ACTEUR 3 Hoi Ed!
Weet jij waar deze tram naartoe gaat?

ACTEUR 4 speelt Eddy. Eddy gebaart dat hij de jongens niet verstaat. Nu wisselt het perspectief; we zien ACTEUR 2 en 3 playbacken en we horen het geluid van ACTEUR 4

ACTEUR 4 Ik kan jullie niet verstaan!
Wat? Hè?

Ik hoor jullie niet!

ACTEUR 2 en 3 zwaaien, de tram vertrekt. ACTEUR 4 zwaait ook en blijft achter

ACTEUR 4 Tot morgen!

Even stil

ACTEUR 4 Tot morgen?
Zal ik ze morgen...
zien?
Zullen ze er morgen zijn
zoals ze vandaag waren?
Zoals we hebben gezwaaid
weer net zo zwaaien?
Als de schoolbel gaat
en alle kinderen het plein verlaten
zal hij net zo
zoals elke dag
met rugzak nonchalant over zijn schouder geslagen
op huis aan gaan?
Zal hij morgen thuiskomen?
Waar zou hij van dromen?
Wat zal er van hem komen?

Even stil

ACTEUR 4 Ik heb het allemaal zien gebeuren
Het begon ermee dat er die zondagochtend bij ons thuis
op de Marathonweg werd aangebeld
Soldaten of agenten, ik weet het niet meer, maar ze waren in
uniform
Of er Joden waren bij ons
Dat was niet zo
Die dag ben ik de Marathonweg afgelopen tot aan het Olympiaplein
Daar zag ik een heleboel trams staan, lijn vierentwintig
En plotseling zag ik in zo'n tram twee jongens uit mijn klas
van de Cornelis Krusemanschool
Paul Duizend, ik zat naast hem in de klas,
en zijn tweelingbroer Harold
We hebben nog gezwaaid naar elkaar

ACTEUR 2, 3 en 4 stappen weer uit hun rol

ACTEUR 1 Met trams werden ze vervolgens naar station Muiderpoort gebracht
Hiervandaan vertrokken zij om drie uur met een lange
passagierstrein en kwamen ze om negen uur in de avond in Kamp

Westerbork aan
Vanuit Kamp Westerbork werden ze via goederentreinen
naar concentratiekampen in Polen getransporteerd,
waar velen direct bij aankomst vermoord werden
De tweeling Duizend bleef achter in Sobibor,
waar ze op 2 juli 1943, samen met hun ouders,
om het leven kwamen

- ACTEUR 2** Dat moment
- ACTEUR 3** Dat die tram wegreed,
en ze nog eenmaal naar hun klasgenootjes hebben gezwaaid
Wat zouden ze gedacht hebben?
- ACTEUR 4** En de ouders van de jongens, zouden die hun getroost hebben?
En hoe dan?
Waren die niet zelf ook in paniek?
Wisten zij wat hen te wachten stond?
Ik heb nog zoveel vragen, ik wou dat ik het aan ze kon vragen
- ACTEUR 2** Maar we doen het met de verhalen
- ACTEUR 1** De verhalen die zijn overgebleven
- ACTEUR 3** Die we blijven vertellen
- ACTEUR 4** Tegen het vergeten

In 2022 ging de voorstelling 'Tegen het vergeten' in première in Amsterdam-Oost (regie: Femke Heskes – productiehuis: Plein Theater). Een muzikale voorstelling gespeeld door vier jongeren uit de wijk, die samen op zoek gingen naar misschien vergeten namen uit het nieuwe Namenmonument op de Weesperstraat. Om deze namen, en vooral de mensen die daarbij horen, samen te herinneren.